

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z wniosku Akademii w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.
przy udziale zainteresowanej K. R.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 29 września 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 18 lutego 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od odwołującej się Akademii na rzecz organu rentowego kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 lutego 2015 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację Akademii w W. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 14 kwietnia 2014 r., którym oddalono odwołanie płatnika składek od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 29 stycznia 2013 r., stwierdzającej że zawarta pomiędzy płatnikiem a zainteresowaną K. R. umowa nie wypełniała swoim charakterem znamion umowy o dzieło, a zainteresowana w okresie od dnia 1 października 2007 r. do dnia 14 kwietnia 2008 r. wykonywała pracę na podstawie

umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik płatnika, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię i zastosowanie art. 750 k.c. w związku z art. 734 § 1 k.c., polegające na uznaniu, że „wykonywane przez zainteresowaną czynności objęte umową są czynnościami starannego działania niepowodującymi powstania konkretnego rezultatu, który jest możliwy do sprawdzenia, a w konsekwencji błędne uznanie, że wnioskodawcę i zainteresowaną łączyła umowa o świadczenie usług, do której zastosowanie znajdują przepisy dotyczące umowy zlecenia, a nie umowa o dzieło”, art. 627 i następnych k.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na „uznaniu przez Sąd drugiej instancji, że wygłoszenie cyklu wykładów i zajęć przeprowadzonych przez zainteresowaną nie prowadzi do powstania rezultatu wymaganego dla umowy o dzieło, podczas gdy takie czynności prowadzą do powstania nowego, nieistniejącego wcześniej utworu - dzieła, zgodnego z oczekiwaniami wnioskodawcy o charakterze niematerialnym, nieucieleśnionym”, art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 666 ze zm.), i uznanie, że „w procesie dydaktycznym prowadzonym w ramach szkoły wyższej nie występują przejawy indywidualnej i twórczej działalności wykładowców w rozumieniu tej ustawy a ich działalność sprowadza się jedynie do przekazania wiedzy, podczas gdy przygotowanie i przeprowadzenie cyklu wykładów i zajęć przez wykładowcę akademickiego a szczególnie na uczelni artystycznej, jaką jest wnioskodawca, stanowi utwór w rozumieniu prawa autorskiego”, art. 18 ust. 3 i art. 20 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 13 pkt 2 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) oraz art. 66 ust. 1 lit. e ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 581 ze zm.), będące konsekwencją przyjęcia, iż wnioskodawcę i zainteresowaną łączyła umowy o świadczenie usług do których stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia”. Pełnomocnik płatnika wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi

Apelacyjnemu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na istotne zagadnienie prawne – „czy przygotowanie przez wykładowcę dla potrzeb uczelni cyklu wykładów oraz indywidualnych zajęć ze studentami (słuchaczami) i ich przeprowadzenie na uczelni wyższej artystycznej stanowi utwór w myśl przepisów prawa autorskiego (w szczególności art. 1 ust. 1, art. 17 i art. 50 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i stosunkach pokrewnych ...) przy uwzględnieniu celu szkoły wyższej wynikającego z ustawy prawo o szkolnictwie wyższym, jakim jest stworzenie możliwości studiującym nabycia wiedzy”.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od skarżącej kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr

13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 189 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Sformułowane w skardze kasacyjnej zagadnienie prawne zostały już rozważone i jednolicie wyjaśnione w orzecznictwie najwyższej instancji sądowej. W orzecznictwie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2012 r., II UK 187/11, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 115), przyjmuje się, że umowa o dzieło to umowa o określony rezultat pracy i umiejętności ludzkich (art. 627 k.c.), niezbędne jest zatem, aby starania przyjmującego zamówienie doprowadziły w przyszłości do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu, z góry określonego, mającego samoistny byt oraz obiektywnie osiągalnego i pewnego. Wykonanie dzieła najczęściej przybiera postać wytworzenia rzeczy, czy też dokonania zmian w rzeczy już istniejącej (naprawienie, przerobienie, uzupełnienie). Tego rodzaju postaci dzieła są rezultatami materialnymi umowy zawartej między stronami. Wykonanie określonej czynności (szeregu powtarzających się czynności), bez względu na to, jaki rezultat czynność ta przyniesie, jest natomiast cechą charakterystyczną tak dla umów zlecenia (gdy chodzi o czynności prawne – art. 734 § 1 k.c.), jak i dla umów o świadczenie usług nieuregulowanych innymi przepisami (gdy chodzi o czynności faktyczne – art. 750 k.c.). W odróżnieniu od umowy o dzieło, przyjmujący zamówienie w umowie zlecenia (umowie o świadczenie usług) nie bierze więc na siebie ryzyka pomyślnego wyniku spełnianej czynności. Jego odpowiedzialność za właściwe wykonanie umowy oparta jest na zasadzie starannego działania (art. 355 § 1 k.c.), podczas gdy odpowiedzialność strony przyjmującej zamówienie w umowie o dzieło niewątpliwie jest odpowiedzialnością za rezultat.

Jednocześnie judykatura jednolicie uznaje, że usługi nauczycieli (wykładowców, instruktorów) noszą konstrukcyjne cechy umów (czynności) starannego działania, a nie umów rezultatu, bo nie przynoszą konkretnych, mierzalnych lub pewnych indywidualnych rezultatów niematerialnych, także wtedy gdy były prowadzone według indywidualnych programów nauczyciela (por. powołany wyżej wyrok z dnia 18 kwietnia 2012 r., II UK 187/11 oraz wyrok z dnia 13 czerwca 2012 r., II UK 308/11, LEX nr 1235841). W tę jednolitą linię

wykładni wpisuje się wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., II UK 103/13 (OSNP 2014 nr 9, poz. 134), stwierdzający, że nie stanowi umowy o dzieło tak nazwane zobowiązanie do przeprowadzenia cyklu wykładów z określonej dziedziny wiedzy, których przedmiot pozostawiono do opracowania wykładowcy (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 402/12, LEX nr 1379926). Również w wyroku z dnia 8 listopada 2013 r., II UK 157/13 (OSNP 2015 nr 1, poz. 15), Sąd Najwyższy potwierdza interpretację, iż nie stanowi umowy o dzieło umowa o przeprowadzenie cyklu zajęć obejmujących wygłoszenie wykładów z zakresu matematyki i języka obcego, które nie charakteryzują się cechami indywidualizującymi takie „dzieło”, ponieważ z takich umów nie wynika obiektywnie możliwy do osiągnięcia pewny rezultat. W wyroku z dnia 14 listopada 2013 r., II UK 115/16 (LEX nr 1396411) także stwierdzono, że nie stanowi umowy o dzieło umowa o przeprowadzenie cyklu wykładów (zajęć dydaktycznych).

Należy przy tym zauważyć, że stosownie do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2014 r., II UK 548/13 (OSP 2015 nr 5, poz. 50), możliwa jest umowa o dzieło, nieobjęta obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, której przedmiotem jest wygłoszenie wykładu, pod warunkiem jednak, że wykładowi można przypisać cechy utworu. Te warunki spełnia tylko wykład naukowy (cykl wykładów) o charakterze niestandardowym, niepowtarzalnym, wypełniający kryteria twórczego i indywidualnego dzieła naukowego. Rzecz w tym, że ochronie prawa autorskiego nie podlegają działania o charakterze odtwórczym, polegające na wykonywaniu czynności wymagającym określonej wiedzy i zdolności do jej przekazania (por. art. 1 ust. 21 ustawy o prawie autorskim), zatem konieczne jest wykazanie przez skarżącego, że wykonawcy przysługują prawa autorskie, którymi zadysponował na jego rzecz. Tymczasem skarżąca w żaden sposób nie wykazała, jakie wartości zostały objęte ochroną przeniesieniem praw autorskich, a cykl wykładów przeprowadzony przez zainteresowaną na podstawie umów nie spełnia powyższych warunków. Według poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, wiążących Sąd Najwyższy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) wobec ich niepodważenia jakimikolwiek proceduralnymi zarzutami kasacyjnymi, zainteresowana w ramach spornych umów wykonywała powtarzalne czynności w trakcie corocznego cyklu zajęć zgodnie z harmonogramem roku akademickiego, a więc świadczyła usługi, do

których miały zastosowanie odpowiednio przepisy o zleceniu (art. 750 k.c.), z konsekwencjami w sferze podlegania z tego tytułu obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 k.p.c.